

Nr 47

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om förevisning av brandfarlig biografiffilm; given Stockholms slott den 20 februari 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogat förslag till kungörelse om förevisning av brandfarlig biografiffilm.

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att 1932 års förordning med vissa bestämmelser angående film (filmförordningen) och förordningen samma år med vissa bestämmelser angående biografier och filmförevisning (biografsäkerhetsförordningen) skall upphävas och ersättas av en kungörelse om förevisning av brandfarlig biografiffilm.

Brandfarlig biografiffilm skall enligt förslaget inte få förevisas utan tillstånd av byggnadsnämnden.

Den föreslagna kungörelsen innehåller — i enlighet med strävandena att förenkla byggnadslagstiftningen — inte någon motsvarighet till de byggnadsbestämmelser och andra brandskyddsföreskrifter som finns i 1932 års förordningar. I fråga om förevisningslokaler skall det i stället ankomma på statens planverk att meddela de föreskrifter som behövs. Brandfarlig biografiffilm skall enligt förslaget hänföras till explosiv vara enligt förordningen om explosiva varor. Det innebär att kommerskollegium kan meddela föreskrifter om förvaring, transport och märkning av sådan film.

Kungörelsen om förevisning av brandfarlig biografiffilm avses träda i kraft den 1 januari 1971.

Förslag
till
Kungörelse
om förevisning av brandfarlig biograffilm

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Med brandfarlig biograffilm avses i denna kungörelse film som innehåller explosivt eller särskilt lättantändligt ämne och som är avsedd för upptagning och förevisning av biografbilder.

Uppstår fråga huruvida film som innehåller visst ämne skall anses som brandfarlig, tillkommer det kommerskollegium att avgöra frågan.

2 §

Brandfarlig biograffilm får icke förevisas utan tillstånd av byggnadsnämnden i den kommun där förevisningen avses äga rum.

Tillstånd behövs dock icke för förevisning i särskild lokal, där brandfarlig biograffilm framkallas, revideras eller på annat sätt behandlas eller färdigställs för förevisning (filmbyrå eller filmlaboratorium), under förutsättning att lokalen är anordnad och förevisningen sker enligt förordningen (1949: 341) om explosiva varor och föreskrifter som meddelas med stöd av förordningen.

3 §

Tillstånd enligt 2 § första stycket skall meddelas, om

1. förevisningslokalen är försedd med särskilt apparatrum för filmprojektor samt lokalen och apparatrummet uppfyller de byggnadstekniska krav på publikens och personalens säkerhet mot brand och explosion som bestäms med stöd av byggnadsstadgan (1959: 612),

2. filmprojektor som skall användas vid förevisningen är så utförd att visningen icke medför särskild brandfara, samt

3. den person som vid förevisningen skall sköta filmprojektorn vet att brandfarlig biograffilm skall förevisas samt har kunskap om de risker som föreligger vid förevisning av sådan film och de bestämmelser som gäller för sådan förevisning.

4 §

Vid förevisning av brandfarlig biograffilm i annan lokal än filmbyrå eller filmlaboratorium skall filmprojektorn vara uppställd i sådant apparatrum som avses i 3 § 1. I apparatrummet får förvaras högst femtio kilogram brandfarlig biograffilm.

I fråga om förvaringen samt ordningen i övrigt i apparatrummet skall iakttagas de föreskrifter som meddelas med stöd av förordningen om explosiva varor.

5 §

Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. förevisar brandfarlig biograffilm utan erforderligt tillstånd,
2. i verksamhet för tillhandahållande av film för visning tillhandahåller brandfarlig biograffilm åt någon som icke får förevisa sådan film, eller
3. bryter mot 4 § första stycket.

6 §

Talan mot byggnadsnämnds beslut enligt denna kungörelse föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1971.

Genom kungörelsen upphävs förordningen (1932: 178) med vissa bestämmelser angående film och förordningen (1932: 179) med vissa bestämmelser angående biografer och filmförevisning.

Villkoret i 3 § 1 skall anses uppfyllt i fråga om lokal som godkänts enligt sistnämnda förordning och villkoret i 3 § 2 i fråga om filmprojektor som är utförd enligt 25 § samma förordning.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 20 feb-
ruari 1970.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *nya bestämmelser om brandfarlig biografilm* och anför.

Inledning

Förordningen (1932:178) med vissa bestämmelser angående film (filmförordningen) och förordningen (1932:179) angående biografier och filmförevisning (biografsäkerhetsförordningen) är tillämpliga på film som innehåller nitrocellulosa och på biografier där sådan film visas. Förordningarna innehåller främst brandskyddsföreskrifter, som i stor utsträckning är av byggnadsteknisk natur.

Vid tillkomsten av byggnadsstadgan (1959:612) ansågs huvuddelen av de byggnadsbestämmelser som avser bl. a. brandsäkerhet böra ha sin plats i tillämpningsbestämmelserna till byggnadsstadgan och inte i särskilda författningar. Som ett led i strävandena att på detta sätt förenkla byggnadslagstiftningen, vilka sedan år 1959 fullföljts på olika områden, tillkallade jag den 13 januari 1967 efter bemyndigande av Kungl. Maj:t en sakkunnig och en expert¹ för översyn av filmförordningen och biografsäkerhetsförordningen. I direktiven framhölls att sådana byggnadsbestämmelser som ersatts eller motsvaras av anvisningarna till byggnadsstadgan bör mönstras ut ur förordningarna. Vidare borde prövas i vad mån förordningarnas övriga bestämmelser alltjämt behövs samt undersökas vilka krav på ordning och säkerhet som bör uppställas.

Utredningsmannen har i december 1968 lämnat betänkandet *Brandfarlig film* (Stencil K 1968:17) med förslag till förordning om förevisning av brandfarlig biografilm.

---

¹ F.d. riksbrandinspektören, civilingenjören Ingvar Strömdahl, sakkunnig, och numera expeditionschefen C.-G. Källner, expert.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av rikspolisstyrelsen, överbefälhavaren, socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, postverket, statens järnvägar (SJ), sjöfartsverket, statens planverk, luftfartsverket, transportnämnden, statens brandinspektion, statens provningsanstalt, skolöverstyrelsen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge och Jämtlands län, statens institut för hantverk och industri, sprängämnesinspektionen, utredningen om befordran av farligt gods på väg m. m., Svenska filminstitutet, Filmbranschens samarbetskommitté, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska brandbefällets riksförbund, Svenska brandförsvärsföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska kommunförbundet, Svenska lasttrafikbilägareförbundet, Sveriges fotoleverantörers förbund och Sveriges Radio AB. Länsstyrelserna i Stockholms och Blekinge län har till sina yttranden fogat yttranden från länsbrandinspektörerna samt från tillhoppa sex byggnadsnämnder och fem brandchefer. LO har bifogat yttrande från Svenska musikerförbundet. Yttrandet från socialstyrelsen avser endast röntgenfilm. Postverket, SJ, sjöfartsverket, luftfartsverket, transportnämnden, utredningen om befordran av farligt gods på väg m. m. och Svenska lasttrafikbilägareförbundet har yttrat sig enbart om transportfrågor.

Nuvarande ordning m. m.

Författningar som behandlar film, biografier och filmföreläsning

Med offentlig tillställning avses enligt 9 § *allmänna ordningsstadgan* (1956:617) bl. a. biografföreläsning. Den som vill anordna biografföreläsning i stad eller köping skall göra anmälan därom till polismyndigheten. På landsbygden fordras anmälan bara om länsstyrelsen förordnat därom. Anordnaren svarar för att god ordning råder vid föreläsningen samt är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter med avseende på ordning och säkerhet som polismyndigheten meddelar.

Förordningen (1959:348) med särskilda bestämmelser om biografföreläsningar m. m. (*biografförordningen*) behandlar endast rätten att vid biografföreläsning föreläsa film med hänsyn till dennas innehåll, filmcensur. Film får sålunda inte visas vid biografföreläsning utan förhandsgodkännande av statens biografbyrå.

Filmförordningen och *biografsäkerhetsförordningen* avser väsentligen att tillgodose brandskydds- och ordningsintressen. Skälet till att bestämmelserna år 1932 delades upp på två författningar var att de berörde väsentligen olika intressegrupper, nämligen å ena sidan filmdistributörerna och sjukhusens röntgenavdelningar och å andra sidan biografägarna. Med film avses i båda förordningarna endast brandfarlig film (nitratfilm), dvs. enligt definitionen i 1 § filmförordningen lättantändligt ämne som innehåller nitrocellulosa och som avses antingen till upptagning och föreläsning av bio-

grafbilder (biograffilm) eller till röntgenfotografering och i samband därmed stående verksamhet (röntgenfilm). Med biograf avses enligt 1 § biografssäkerhetsförordningen lokal som används för offentlig förevisning av biografbilder med begagnande av lättantändlig film innehållande nitrocellulosa. 1932 års förordningar är, till skillnad från allmänna ordningsstadgan och biografförordningen, inte tillämpliga i fråga om s. k. säkerhetsfilm (t. ex. acetat- och polyesterfilm).

Filmförordningen reglerar innehav, förvaring och handhavande av brandfarlig film, utom då fråga är om filmförevisning i bl. a. biograf, samt transport av sådan film. För innehav fordras anmälan eller tillstånd (3 § 1). Innehav av mindre förråd (5 till 45 kg) skall anmälas hos polismyndigheten och brandchefen samt, i fråga om röntgenfilm inom sjukvårdsanstalt, även hos socialstyrelsen (4 § 1). Tillstånd att inneha större förråd (mer än 45, dock högst 30 000 kg) skall enligt 5 § sökas, i fråga om röntgenfilm inom sjukvårdsanstalt, hos socialstyrelsen och i övrigt hos länsstyrelsen. Yttrande i ärendet skall inhämtas från polismyndigheten och brandchefen samt, vid innehav av mer än 3 000 kg, från sprängämnesinspektionen. Detaljerade byggnadstekniska bestämmelser om förvaringslokalernas beskaffenhet m. m. finns i förordningen. Vidare finns bestämmelser om bl. a. elektriska anläggningar, belysningsanordningar och eldsläckningsutrustning. Särskild lokal där film framkallas, torkas, skarvas eller på annat sätt färdigställs för förevisning benämnes — tillsammans med förvaringsrum, apparatrum och rum där filmen expedieras — filmlaboratorium eller filmbyrå (3 § 2). För sådana lokaler finns i förordningen särskilda föreskrifter om innehav, handhavande och visning av film. Vid transport av brandfarlig film skall varje kolli vara tydligt märkt, kolli som innehåller film med orden »Film Eldfarligt» och kolli som innehåller filmavfall eller kasserad film med orden »Filmavfall Eldfarligt» (24 § 2).

Biografssäkerhetsförordningen behandlar biografier och andra lokaler, där brandfarlig film förevisas, samt innehav och handhavande av film i samband med sådan förevisning. Beträffande filmlaboratorium och filmbyrå meddelas dock motsvarande bestämmelser i filmförordningen. Biografssäkerhetsförordningen gäller inte heller filmförevisning i enskilt hem (36 § 4). För uppförande eller inredande av biograf fordras byggnadslov. Polismyndigheten och brandchefen skall yttra sig i ärendet. Biografen får inte tas i bruk, förrän den besiktigats och godkänts. Vid besiktning skall polismyndigheten och brandchefen vara företrädna (4 §). Utförliga bestämmelser meddelas om biograflokals läge och byggnadssätt, elektriska anläggningar, belysningsanordningar, anordnande av platser för publiken, utrymningsvägar, projektionsapparater och eldsläckningsutrustning. För biograf skall enligt 28 § 1 finnas föreståndare. Lokal som inte godkänts som biograf får inte heller användas eller upplåtas för icke offentlig förevisning av brandfarlig film utan att lokalen godkänts av polismyndigheten (36 § 1). Godkännande

förutsätter besiktning av brandchefen. Enligt 26 § skall projektionsapparat vara uppställd i särskilt apparatrum. Skolapparat, dvs. projektionsapparat i vilken filmen kan förbli stillastående viss period utan att antändas, behöver dock om den är av en typ som statens provningsanstalt godkänt inte vara uppställd i sådant rum. Annan apparat än skolapparat får skötas endast av den som fått tillstånd av polismyndigheten. Kompetensen skall styrkas genom intyg att sökanden är fullt förtrogen med apparatens skötsel från säkerhetssynpunkt och har kännedom om de ordningsföreskrifter som gäller för biografföreställning. Intyget skall vara utfärdat av person som polismyndigheten har godkänt att pröva de förhållanden som intyget avser (27 §).

Någon närmare redogörelse för bestämmelserna i 1932 års förordningar torde inte behövas i detta sammanhang. Vissa av bestämmelserna kommer att redovisas i samband med redogörelsen för utredningsmannens förslag.

För innehav, förvaring och handhavande av filmavfall och kasserad film får enligt 1 § 2 mom. filmförordningen i stället för dennas bestämmelser tillämpas bestämmelserna i 5 kap. *förordningen (1949:341) om explosiva varor*. Här råder alltså valfrihet för filmens ägare i fråga om vilken förordning som skall tillämpas. Tillämpning av förordningen om explosiva varor medför lindrigare bestämmelser om förvaringslokalens beskaffenhet men strängare bestämmelser om lokalens belägenhet än vad som gäller enligt filmförordningen.

Byggnadsstadgan innehåller i 5 kap. vissa bestämmelser om biografer, oavsett vilket slags film som skall visas där. Tillämpningsbestämmelser, i form av föreskrifter, råd och anvisningar, till byggnadsstadgan har med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1968 meddelats av statens planverk under benämningen Svensk Byggnorm 67. Föreskrifterna är bindande. Svensk Byggnorm 67, som ersatt byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan (BABS 1960), innehåller åtskilliga bestämmelser om hur samlingslokaler, till vilka biografer räknas, samt lagerlokaler skall inrättas. Dessa bestämmelser är emellertid inte utformade med hänsyn till de särskilda risker som är förenade med förvaring och förevisning av brandfarlig film.

Enligt 8 § *brandlagen* (1962:90) är ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidta nödiga åtgärder för att förebygga och bekämpa brand. Brandchef och annan brandsynförrättare skall se till att lämpliga redskap och anordningar finns där de behövs. S. k. regelbunden brandsyn skall enligt 12 § *brandstadgan* (1962:91) förrättas med de tidsmellanrum (brandsynfrister) brandchefen bestämmer samt avse sådana byggnader, upplag och andra anläggningar som är särskilt brandfarliga eller där brand kan utgöra fara för ett större antal människor. S. k. särskild brandsyn förrättas när brandchefen eller länsstyrelsen i visst fall finner att brandsyn behövs och förrättning för regelbun-

den brandsyn inte bör avvaktas. Till brandchefernas ledning har statens brandinspektion i meddelande 1962:8 rekommenderat en brandsynefrist om ett år för bl. a. biografier. I meddelande 1966:3 har brandinspektionen lämnat detaljerade anvisningar om brand- och livräddningsredskap för bl. a. samlingslokaler.

Organisationer inom film- och biografbranschen

I det följande lämnas en redogörelse för vissa organisationer inom film- och biografbranschen som är av särskilt intresse för frågan om nya bestämmelser om brandfarlig film. Framställningen utgör ett sammandrag av en redogörelse som utredningsmannen lämnat i betänkandet.

Svenska filminstitutet började efter avtal mellan staten och den samlade svenska filmindustrin — producenter, distributörer och biografägare — sin verksamhet år 1963. Institutet har till uppgift bl. a. att stödja olika verksamheter avsedda att stimulera seriöst filmintresse, exempelvis filmstudios, att bedriva filmvetenskaplig forskning, att driva en filmskola och att hålla ett filmarkiv — Filmhistoriska samlingarna. Verksamheten vid filmarkivet syftar till att åt eftervärlden bevara filmhistoriskt värdefull film. Samlingarna utökas successivt dels genom inköp, bl. a. från utlandet, dels genom gåvor och depositioner från enskilda personer och kommersiella filmföretag. Av arkivmaterialet utgörs en stor del, ca 10 ton, av nitratfilm. I mån av tillgång på arbetskraft och medel omkopieras nitratfilmerna till acetatkopior. Årligen disponeras omkring 100 000 kr för omkopiering. Kostnaderna för omkopiering av en långfilm uppgår enligt uppgift till ca 10 000 kr. Först när nitratmaterialet börjar förstöras genom att det blivit för gammalt gallras det ut ur arkivet. Det finns sålunda anledning att räkna med att institutets filmarkiv under förhållandevis lång tid framåt kommer att innehålla nitratfilm.

Totalt finns ca 80 *filmstudios* och *filmklubbar* i landet. En filmklubb, huvudsakligen verksam i Stockholm och Göteborg, har upprättats inom Svenska filminstitutet. Övriga klubbar och studios subventioneras av institutet, som genom sitt filmarkiv ställer önskade filmer till förfogande för visning för medlemmarna. Visning av all film, utom möjligen 16 mm film, lär ske uteslutande i biografier, vilka godkänts enligt biografisäkerhetsförordningen för visning av brandfarlig film. Villkor för filmutlåningen är att filmen visas av behörig apparatskötare. Åtminstone tillsvidare synes man med hänsyn till den långsamma omkopieringstakten böra räkna med att också nitratfilm kommer att visas av studios och klubbar.

Sveriges Radio innehar f. n. omkring 10 ton nitratfilm. För några år sedan köpte företaget av AB Svensk Filmindustri bl. a. 600 000 m journalfilm i form av nitratfilm. Omkopiering av denna film till acetatfilm pågår. Tillsvidare behålls nitratfilmen. De journalfilmer som visas i TV är acetatkopior. Långfilmer, som inspelats som nitratfilm, är i regel omkopierade till acetatfilm vid TV-visning.

I landet finns omkring 1 600 biografier. I flertalet fall är ägarna anslutna till *Sveriges biografägareförbund*. Mer än 500 folketshusföreningar bedriver också biografverksamhet, oflast på relativt små orter och med filmförevisning 3—5 gånger i veckan. *Folketshusföreningarnas riksorganisation* driver ett 50-tal biografier. All filmanskaffning till dessa drygt 550 biografier sker genom en central biograf förvaltning inom riksorganisationens ram.

Praktiskt taget samtliga i Sverige verksamma filmuthyrningsföretag är anslutna till *Sveriges filmuthyrareförening*.

Från *Svenska musikerförbundet* har utredningsmannen inhämtat att sannolikt något över 2 000 biografanställda är anslutna till förbundet.

Den internationella filmarkivsammanslutningen, *FIAF*, med säte i Paris har ett 40-tal filmarkiv, statliga och enskilda, som medlemmar. En av *FIAF* tillsatt kommitté har utarbetat en rapport med detaljerade redogörelser för olika slags filmmaterial och dessas fysikaliska och kemiska egenskaper, för problem i samband med lagring, för utförande av filmlagerbyggnader samt för vård av film och istandsättande av skadad film.

Brandfarlig film, egenskaper och förekomst¹

Alltsedan filmproduktionens början på 1890-talet har biograffilmen bestått av ett genomskinligt underlag, som uppbär i fråga om svart-vit film ett och i fråga om färgfilm flera ljuskänsliga skikt. Varje sådant skikt utgörs av en emulsion som innehåller bl. a. i gelatin emulgerade silversalter.

Den äldsta filmen är nitratfilmen, i vilken filmunderlaget till sin huvudsakliga del består av nitrocellulosa. Nitratfilmen är i hög grad brandfarlig. Att sådan film hade orsakat svåra bränder på olika håll i världen var anledningen till tillkomsten av filmförordningen och biografsäkerhetsförordningen.

Under 1940-talet kom nitratfilmen att användas i allt mindre omfattning. Filmtillverkarna övergick till acetatfilm, en s. k. säkerhetsfilm, i vilken filmunderlaget huvudsakligen består av cellulosacetat. Sedan 1950-talets början har som biograffilm saluförts uteslutande säkerhetsfilm. Filmförordningen och biografsäkerhetsförordningen är som förut sagts inte tillämpliga på acetatfilm eller annan säkerhetsfilm.

35 mm film, som är den vanligaste filmdimensionen, förekommer både som normalfilm och som vidfilm. Äldre 35 mm normalfilm kan vara nitratfilm, medan nyare 35 mm normalfilm genomgående är acetatfilm. Vidfilm torde förekomma uteslutande som säkerhetsfilm. Detta gäller också 16 mm film samt all magnetisk film och allt magnetiskt band för ljud- och bildupptagning bl. a. för TV. Det är sålunda bara den 35 mm breda normalfilmen som kan ha filmunderlag av nitrocellulosa.

Filmunderlaget i nitratfilmen har vissa egenskaper som gör det mindre lämpligt från säkerhetssynpunkt. Det är kemiskt instabilt. Även under de

¹ Framställningen bygger på en av utredningsmannen i betänkandet lämnad redogörelse.

mest gynnsamma förvaringsförhållanden sker med tiden en nedbrytning (sönderdelning) av nitrocellulosan. Nedbrytningen kan leda till självantändning. Filmunderlaget är vidare lättantändligt och brinner mycket snabbt, i större kvantiteter explosivt. Eftersom nitrocellulosan själv kan tillhandahålla det syre som är nödvändigt för förbränningen, kan denna förgå utan lufttillförsel.

Hittills har man inte funnit några praktiskt användbara metoder att stoppa sönderdelning av nitratfilm. Vid sönderdelningen frigörs gaser, huvudsakligen kväveoxider. Av dessa är kvävedioxiden särskilt skadlig, eftersom den i förening med fuktigheten i gelatinet bildar salpetersyra och salpetersyrlighet. Dessa syror ökar i sin tur nedbrytningshastigheten. Gaserna kan tillsammans med luft bilda explosiva gasblandningar.

I goda förvaringslokaler sker nedbrytningen av nitrocellulosan mycket långsamt och tar många år. Under större delen av denna sönderdelningsprocess visar filmen inga yttre tecken på omvandling. Först under slutfasen, vilken kan omfatta några få månader, ger sig den då mycket snabbt förlöpande nedbrytningsprocessen tydligt till känna. I detta sista stadium är antändningstemperaturen låg och risken för självantändning stor.

Även i acetatfilmen är, som tidigare nämnts, råmaterialet i filmunderlaget cellulosa, men här i form av cellulosaacetat eller cellulosaatriacetat. Dessa föreningar är inte så kemiskt instabila som nitrocellulosa. Den sönderdelningsprocess som man har att räkna med också för acetatfilm förlöper mycket långsamt. Någon risk för att sådan film skall självantända finns inte. Acetatfilmen är enligt utredningsmannen i sämsta fall lika brännbar som papper. Den är emellertid i regel mindre lättantändlig än papper.

Endast i fråga om 35 mm film kan, som framgår av det förut sagda, tveksamhet råda huruvida filmunderlaget i en viss filmrulle utgörs av nitrocellulosa eller cellulosaacetat. Det är i allmänhet inte möjligt att enbart med hjälp av syn, lukt eller känsel bestämma om man har att göra med nitrat- eller acetatfilm. Filmtillverkarna har, bl. a. genom märkning av film, försökt tillgodose önskemålet att man utan större besvär skall kunna avgöra om fråga är om nitratfilm eller ej. I viss utsträckning har sålunda filmens ena kant försetts med påskriften »NITRATE FILM» resp. påskriften »SAFETY FILM» med jämna mellanrum. En filmrulle (spelkopia) kan bestå av flera hopfogade filmremsor. Alla dessa måste undersökas för att man skall kunna vara säker på att inte en viss del av rullen utgörs av brandfarlig film. På acetatfilm överkopierad nitratfilm kan i kanten ha både beteckningen »SAFETY FILM» och beteckningen »NITRATE FILM», vilket kan vålla tveksamhet bl. a. av den anledningen att det förekommit att säkerhetsfilm omkopierats på nitratfilm. En annan metod är att till filmunderlaget i säkerhetsfilm sätta fluorescerande ämnen. Vid belysning med ultraviolett ljus framträder de delar av rullen, vilka består av på detta sätt behandlad säkerhetsfilm, som ljusa partier. Den enda generellt användbara och säkra iden-

tifieringsmetoden är att för varje enskild i en filmrulle ingående remsa genom laboratorieprov bestämma huruvida det är fråga om nitrat- eller acetatfilm.

Förvaringstemperaturen för nitratfilm måste enligt FIAF:s rapport konstant hållas låg — optimal temperatur anges till +2° C — för att nedbrytningshastigheten skall vara låg och risken för självantändning ringa. Ventilationens betydelse framhålls särskilt för lagring av nitratfilm, där det gäller att kontinuerligt bortföra de skadliga nitrosa gaser som avges vid sönderdelningen. Lagerbyggnader för nitratfilm bör enligt rapporten, bl. a. med hänsyn till den stora brandfaran hos sådan film, förläggas avskilt från annan bebyggelse. I fråga om storleken och utförandet av en filmlagerbyggnad för nitratfilm sägs i rapporten att — om lagringstemperatur, luftfuktighet och luftomsättning är gynnsamma och anläggningen i övrigt är fullgod från brandskyddssynpunkt — anläggningar rymmande 100 ton eller mera bör kunna accepteras. Filmrullarna bör förvaras i kasematter med högst 2,5 ton i varje.

Trots att sedan 15—20 år tillbaka all ny biograffilm framställts med användande av acetatfilm och trots att en hel del nitratfilm under årens lopp utgallrats och förstörts avsiktligt eller genom brand, finns alltjämt 70—75 ton nitratfilm lagrad i Sverige. Även om utländska äldre nitratfilmer införs i viss utsträckning, minskas mängden nitratfilm i landet för varje år som går.

Av den angivna kvantiteten, 70—75 ton, nitratfilm förvaras omkring 40 ton tillhöriga AB Svensk Filmindustri och Sveriges Radio hos AB Filmlager i Råsunda. Huvuddelen av återstoden tillhör bl. a. Svenska filminstitutet, Sandrew Film & Teater AB och vissa militära institutioner samt förvaras hos Hollywood Filmlaboratorium AB i Rotebro. Nämnvärda kvantiteter nitratfilm lär inte vara lagrade utanför Stockholmsområdet.

AB Filmlagers båda lagerlokaler för nitratfilm är utförda helt i enlighet med filmförordningens bestämmelser och rymmer vardera 30 ton. Hollywood Filmlaboratorium AB har sina anläggningar i utkanten av Rotebro. Förvaringslokalerna består av dels äldre provisorier i form av friliggande »skjul» för sammanlagt 50—60 ton film, dels nyuppförda lagerlokaler, närmast avsedda för nitratfilm, med sammanlagt 16 kasematter. Varje kasematt är f. n. avsedd för 1,5 ton men kan rymma upp till det dubbla. De nyuppförda lokalerna är i allt väsentligt utförda i enlighet med FIAF:s rekommendationer.

Nitratfilm i form av enstaka rullar kan förekomma i skrubbar och liknande utrymmen i biografer. AB Svensk Filmindustri tillskrev i augusti 1967 samtliga till bolaget knutna biografföreståndare med uppmaning att efterforska och till AB Filmlager insända all sådan »glömd» nitratfilm. Resultatet blev att 300—400 nitratfilmrullar påträffades och blev omhändertagna.

Av prop. 1932: 147 (s. 35) framgår att röntgenfilm vid filmförordningens tillkomst användes inte bara vid sjukvårdsanstalterna utan också inom industrin. Ända fram till mitten av 1940-talet förekom nitrocellulosa som filmunderlag i röntgenfilm.

Enligt 4 och 5 §§ filmförordningen skall beträffande innehav av brandfarlig röntgenfilm vid sjukvårdsanstalt anmälan resp. ansökan om tillstånd göras hos socialstyrelsen. Styrelsen har upplyst att någon sådan anmälan eller ansökan inte kommit in till styrelsen sedan lång tid tillbaka, sannolikt beroende på att man vid sjukvårdsanstalterna numera använder enbart röntgenfilm av säkerhetstyp.

Enligt vad utredningsmannen inhämtat finns små eller mycket små kvantiteter brandfarlig röntgenfilm arkiverad vid enstaka sjukvårdsinrättningar. Något som tyder på att sådan film skulle finnas arkiverad inom industrin har inte framkommit vid de undersökningar utredningsmannen gjort.

Utredningsmannen

Förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm

Trots att brandfarlig film inte har saluförts i Sverige sedan början av 1950-talet och trots att praktiskt taget all film som visas här är säkerhetsfilm, behövs det enligt utredningsmannen fortfarande bestämmelser om brandfarlig film. Av främst filmhistoriska skäl kommer brandfarlig film att finnas i landet ännu under många år. Omkopieringen till säkerhetsfilm sker i ganska långsam takt. Även efter det att omkopiering skett strävar man efter att bevara åtminstone en del av nitratfilmmaterialet. Man måste räkna med att brandfarlig film kommer att förevisas i ganska stor utsträckning i filmbyråer och filmlaboratorier, främst i samband med omkopiering. Det förekommer att föreningar och andra sammanslutningar bl. a. vid jubiléer önskar visa gamla filmer av vilka det bara finns nitratkopior. Även filmstudios och filmklubbar kommer att vilja förevisa brandfarliga filmer.

Svårigheterna att skilja mellan brandfarlig och icke brandfarlig film i förening med den omständigheten att brandfarlig film kan väntas förekomma endast i ringa omfattning men då utgör en avsevärd olycksrisk motiverar enligt utredningsmannen en mycket restriktiv inställning till sådan film. Liksom hittills behövs därför positiva åtgärder till skydd mot de risker som denna film medför. Utredningsmannen anser det inte lämpligt att behålla ett system med omfattande reglering av förutsättningarna för visning av brandfarlig film. Mot denna bakgrund och med stöd av en samstämmig uppfattning inom branschen föreslår utredningsmannen därför principiellt förbud mot förevisning av brandfarlig film. Några ekonomiska intressen träds inte för när genom ett sådant förbud. Tvärtom torde det enligt utredningsmannen möjliggöra besparingar i fråga om anordnande av och utrustning i biograflokaler samt i fråga om personalbehovet vid filmförevis-

ning. Förbudet bör utformas så att det gäller brandfarlig biograf-film, var-med bör förstås film som innehåller nitrocellulosa eller annat lättantändligt eller explosivt ämne och som är avsedd för upptagning och förevisning av biografbilder.

Förbudet föreslås omfatta i första hand all förevisning som äger rum under sådana förhållanden att en olycka kan medföra fara för ett större antal personer. Alla offentliga och därmed jämförliga filmförevisningar, i biograf-er, andra samlingslokaler och tält, samt alla privata förevisningar för större grupper åskådare bör därför omfattas av förbudet. Utrednings-mannen diskuterar om förevisning av brandfarlig biograf-film i det fria el-ler i enskilt hem bör undantas från förbudet men finner att något sådant undantag inte bör göras.

I samband med omkopiering av nitratfilm till säkerhetsfilm måste brand-farlig biograf-film visas i filmbyrå eller filmlaboratorium. Utredningsman-nen anser därför att ett generellt förbud, även om det förenas med dispens-möjligheter, inte är lämpligt i fråga om förevisningar i sådana lokaler. Om förevisning av brandfarlig biograf-film hör till de normala arbetsuppgifter-na där, minskas de risker som identifieringssvårigheterna medför.

Utredningsmannen föreslår således principiellt förbud mot förevisning av brandfarlig biograf-film. Förbudet skall inte gälla förevisning i filmbyrå eller filmlaboratorium. Undantag från förbudet skall kunna medges under förutsättning att det finns garantier för publikens och personalens säker-het. Utredningsmannen föreslår därför en ordning som innebär att brand-farlig biograf-film inte får förevisas utan tillstånd.

Eftersom det knappast är möjligt att utan särskilda tekniska eller andra hjälpmedel skilja på nitratfilm och säkerhetsfilm och eftersom märkningen på en filmrulle kan vara oriktig, skulle det enligt utredningsmannen kunna övervägas att lägga ansvaret för att brandfarlig biograf-film inte visas utan tillstånd på den som har tekniska eller andra resurser att avgöra filmens art. Ansvaret skulle då falla på den som har till verksamhet att, yrkesmäs-sigt eller på annat sätt, tillhandahålla film för visning, dvs. filmuthyraren eller filmutlånaren. Emellertid kan det inte uteslutas att brandfarlig biograf-film innehas av biograf-ägare, allmänna eller privata institutioner, företag eller enskilda personer. Utredningsmannen föreslår att ansvaret för över-trädelse av förbudet att visa brandfarlig biograf-film konstrueras på samma sätt som ansvaret för överträdelse av förbud enligt biograf-förordningen. En-ligt denna förordning är det förbjudet att förevisa film som inte godkänts av statens biografbyrå och får barn under femton år inte lämnas tillträde till biograf-föreställning där annan film förevisas än sådan som biografbyrån godkänt för den åldersgrupp barnet tillhör. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa bryter mot något av dessa förbud döms till böter. Vid biograf-förordningens tillkomst (se prop. 1959: 135 s. 19—23 och

28—29) behandlades svårigheterna för biografpersonalen att kontrollera barns ålder. Dessa svårigheter ansågs dock inte motivera att ansvaret begränsades till att gälla någon viss grupp av de personer som har befattning med en biografföreställning.

Utredningsmannen föreslår därför att en bestämmelse om ansvar får omfatta envar som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa förevisar brandfarlig biograffilm utan tillstånd. De som i första hand kan bli ansvariga är då anordnarna och apparatskötarna. Den som rättar sig efter felaktig märkning av film eller filmemballage bör enligt utredningsmannen inte anses ha varit oaktsam, om inte särskild anledning förelegat till misstanke om felaktigheten. Sådan särskild anledning kan vara att speciella krav kan ställas på förevisarens kunskaper om film eller att filmens utseende, beskaffenhet eller ålder motiverat försiktighet och närmare undersökning.

En på detta sätt utformad ansvarsbestämmelse kan, påpekar utredningsmannen, i allmänhet inte drabba dem som tillhandahåller film för visning. De har emellertid de största tekniska resurserna att avgöra filmens art. Till följd härav skulle förbudets effekt sannolikt ökas avsevärt, om ett straffansvar lades också på dem. Ansvaret bör dock inte omfatta den som endast tillfälligtvis tillhandahåller film för visning. Utredningsmannen föreslår därför att straffansvar skall kunna drabba också den som i verksamhet för tillhandahållande av film för visning tillhandahåller brandfarlig biograffilm åt någon som inte har rätt att förevisa sådan film. Även i detta fall bör fordras uppsåt eller oaktsamhet som inte är ringa.

Förbud mot användning av brandfarlig röntgenfilm

I fråga om brandfarlig röntgenfilm konstaterar utredningsmannen att sedan mer än tjugo år endast röntgenfilm av säkerhetstyp har tillverkats eller saluförts i Sverige, att brandfarlig röntgenfilm varken används eller förekommer i arkiv inom industrin samt att det vid ett mindre antal sjukvårdsinrättningar finns obetydliga kvantiteter röntgenfilm av typ nitratfilm. Han anför vidare att det inte synes vara möjligt att använda nitratfilm i samband med röntgenfotografering, eftersom sådan film inte kan uppbringas. Röntgenfilm kan knappast bli föremål för hantering eller användning på samma sätt som biograffilm. Den kvantitet röntgenfilm som tas fram för studium i samband med patientbesök eller dylikt blir av naturliga skäl mycket ringa. Några brandtillbud från sådana tillfällen är inte kända. Enligt utredningsmannen finns det därför inte anledning att införa förbud mot användning av brandfarlig röntgenfilm.

Byggnadstekniska bestämmelser om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

Utredningsmannen erinrar om sitt uppdrag att ur 1932 års förordningar utmönstra sådana byggnadsbestämmelser som numera finns i Svensk Bygg-

norm 67 samt framhåller att bestämmelserna där inte är utformade med hänsyn till de speciella risker som är förbundna med brandfarlig film. Eftersom förevisningsförbudet föreslås inte bli undantagslöst, undersöker utredningsmannen om särskilda byggnadsbestämmelser behövs för lokal där brandfarlig biograffilm visas med särskilt tillstånd. Han konstaterar också att särskilda byggnadsbestämmelser om förvaringslokalers beskaffenhet alltjämt behövs. Förutsättning för undantag från förevisningsförbudet bör vara att garantier finns för publikens och personalens säkerhet. Det förhållandet att nitratfilm kommer att förevisas alltmera sällan medför att apparatskötarnas erfarenhet av sådan film blir allt mindre. Samtidigt blir den nitratfilm som finns äldre och därmed brandfarligare. Dessa omständigheter medför enligt utredningsmannen att stränga säkerhetskrav måste ställas på de lokaler, i vilka brandfarlig biograffilm undantagsvis skall få visas.

Det övervägande antalet biografier i Sverige är utförda i enlighet med byggnadsbestämmelserna i biografssäkerhetsförordningen. I biograf som är utförd på sådant sätt kan enligt utredningsmannen brandfarlig biograffilm visas utan risk för att säkerheten åsidosätts. Undantag från förbudet bör i första hand medges i de fall då förevisningen skall äga rum i sådan biograf.

De byggnadsbestämmelser som enligt Svensk Byggnorm 67 gäller för alla samlingslokaler, inklusive biograf för visning av icke brandfarlig film, skiljer sig enligt utredningsmannen från biografssäkerhetsförordningens byggnadsbestämmelser i princip endast i fråga om anordnande av utgång från apparatrum (kap. 74: 53). Enligt 18 § biografssäkerhetsförordningen får apparatrum ha utgång uteslutande till det fria. Bestämmelserna i Svensk Byggnorm 67 medger däremot förbindelse mellan apparatrum och samlingslokalen i övrigt via en sluss. Utredningsmannen anser att detta inte ger publik och personal den erforderliga säkerheten i händelse av brand i nitratfilm i apparatrummet. För visning av brandfarlig biograffilm måste från säkerhetssynpunkt fordras — utöver vad som föreskrivs i Svensk Byggnorm 67 — att apparatrummet i princip är anordnat på sätt som anges i biografssäkerhetsförordningen. Föreskrifterna om hur förevisningslokalen och apparatrummet skall vara anordnade är av den tekniska art att de inte bör ha sin plats i författning. Utredningsmannen föreslår att det för undantag från förbudet skall krävas bl. a. att förevisningslokalen är försedd med särskilt apparatrum samt att förevisningslokalen och apparatrummet uppfyller de byggnadstekniska krav på publikens och personalens säkerhet mot brand och explosion som statens planverk bestämmer. Detta villkor bör anses vara uppfyllt i fråga om lokal som har blivit godkänd enligt biografssäkerhetsförordningen. Vidare föreslår utredningsmannen en bestämmelse enligt vilken filmprojektor vid förevisning av brandfarlig film skall vara uppställd i apparatrum som är anordnat på sätt som jag nu har angett. Den som bryter mot bestämmelsen skall enligt förslaget dömas till böter.

Undantag från förbudet att förevisa brandfarlig biograffilm bör enligt

utredningsmannen inte göras beroende av om föreställningen är offentlig eller inte. Avgörande bör vara endast huruvida säkerhetskraven är uppfyllda. Kravet på särskilt apparatrum medför att förevisning av brandfarlig biograffilm kommer att kunna äga rum endast i samlingslokal som är särskilt anordnad för filmförevisning och således inte i tält eller i enskilt hem.

Utredningsmannen har som förut nämnts funnit att 70—75 ton nitratfilm förvaras i Sverige och att nästan hela denna kvantitet finns i några få ägare lagerlokaler i Råsunda och Rotebro.

Utöver de bestämmelser i Svensk Byggnorm 67 som generellt gäller för lagerbyggnader behövs enligt utredningsmannen särskilda byggnadsbestämmelser för lokaler där brandfarlig biograffilm skall förvaras. Utredningsmannen erinrar om att FIAF har utarbetat regler för förvaring och vård av bl. a. brandfarlig film samt anför att filmförordningens bestämmelser i vissa hänseenden är oförenliga med FIAF:s regler. Han anser att bestämmelserna i filmförordningen bör ersättas med modernare bestämmelser. Dessa är av den tekniska art att de inte bör ha sin plats i författning.

Eftersom kvantiteten nitratfilm minskar, bedömer utredningsmannen det som i hög grad osannolikt att nyanläggningar eller mera omfattande ombyggnader för förvaring av brandfarlig film skall bli aktuella i framtiden. Det är därför inte nödvändigt att som ersättning för filmförordningens bestämmelser utarbeta särskilda generella byggnadsbestämmelser för lokaler där brandfarlig biograffilm skall förvaras. I stället bör man söka finna en ordning enligt vilken en sakkunnig myndighet vid behov kan meddela de bestämmelser som behövs. Utredningsmannen erinrar om att enligt 1 § 2 mom. filmförordningen för innehav, förvaring och handhavande av filmavfall och kasserad film får i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 5 kap. förordningen om explosiva varor i stället för motsvarande bestämmelser i filmförordningen. Enligt 1 § förordningen om explosiva varor förstås med explosiva varor sådana varor som består av eller innehåller explosiva eller pyrotekniska ämnen. Explosiva varor indelas i olika huvudslag. Ett av dem är sprängämnen, bl. a. nitrocellulosa. Det tillkommer kommerskollegium att, när fråga därom uppkommer, avgöra om viss vara skall anses som explosiv (4 § 1 mom.). Från sprängämnesinspektionen har utredningsmannen inhämtat att det från teknisk synpunkt inte bör möta hinder mot att kommerskollegium förordnar att film som innehåller nitrocellulosa skall anses som explosiv vara.

Utredningsmannen har undersökt om en lämplig ordning för att tillgodose behovet av byggnadstekniska bestämmelser om förvaring och hantering av brandfarlig biograffilm kan vinnas genom att förordningen om explosiva varor görs tillämplig på sådan film. Explosiv vara får innehas endast av den som fått tillstånd (26 §). Kommerskollegium skall utfärda dels ord-

ningsföreskrifter beträffande förvaring av explosiva varor, dels närmare bestämmelser om hur förvaringsrum skall vara belägna och beskaffade (32 §). Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur utfärdas, skall kommerskollegium samråda med statens planverk.

I fråga om förvaring av brandfarlig biograffilm i större mängd bör enligt utredningsmannen närmast bestämmelserna om upplagsmagasin i 45 § förordningen ges motsvarande tillämpning. Vid sådan tillämpning — som kommerskollegium kan förordna om enligt 32 § — blir länsstyrelsen tillståndsmyndighet. Det innebär ingen ändring i gällande ordning. Enligt 3 och 5 §§ filmförordningen skall nämligen ansökan om tillstånd att inneha större förråd av brandfarlig film, dvs. mer än 45 kg, göras hos länsstyrelsen.

De bestämmelser i förordningen om explosiva varor som avser innehav av mindre myckenheter är enligt utredningsmannen inte ägnade att tillämpas på mindre förråd av brandfarlig biograffilm. Utredningsmannen anser det lämpligt att från tillståndsplikt undantas innehav av sådana myckenheter brandfarlig biograffilm som det vanligen blir fråga om vid förevisning. Om förordningen görs i princip tillämplig på brandfarlig biograffilm, kan kommerskollegium enligt 4 § 2 mom. medge undantag i lämplig omfattning från det annars gällande tillståndskravet.

Behovet av särskilda byggnadstekniska bestämmelser om förvaring och hantering av brandfarlig biograffilm i filmbyrå och filmlaboratorium torde enligt utredningsmannen kunna tillgodoses inom ramen för förordningen om explosiva varor. Utredningsmannen föreslår som villkor för att brandfarlig biograffilm skall få visas i sådan lokal utan särskilt tillstånd att lokalen är anordnad enligt förordningen om explosiva varor och föreskrifter som meddelas med stöd av förordningen.

Utredningsmannen föreslår mot bakgrund av denna undersökning att förordningen om explosiva varor görs tillämplig på brandfarlig biograffilm. Beslut härom kan meddelas av kommerskollegium, om filmförordningen upphävs. Någon författningsbestämmelse om att brandfarlig biograffilm skall anses som explosiv vara behövs därför inte. Däremot bör det åläggas kommerskollegium att avgöra fråga om viss film skall anses som brandfarlig. Vidare innebär utredningsmannens förslag att kommerskollegium skall besluta om de undantag från bestämmelserna i förordningen om explosiva varor och — efter samråd med bl. a. statens planverk — meddela de särskilda byggnadsbestämmelser som behövs med hänsyn till de speciella problem som är förbundna med hantering och förvaring av brandfarlig biograffilm.

Utredningsmannen anför att förslaget att göra byggnadsbestämmelser i förordningen om explosiva varor tillämpliga kan synas stå i mindre god överensstämmelse med vad som i utredningsdirektiven sägs om att sådana byggnadsbestämmelser som ersätts eller motsvaras av tillämpningsbestämmelserna till byggnadsstadgan bör mönstras ut ur 1932 års förordningar.

Att brandfarlig film hänförs till explosiv vara kan emellertid inte utgöra anledning att ta upp den större frågan huruvida byggnadsbestämmelserna bör utmönstras ur förordningen om explosiva varor.

Byggnadstekniska bestämmelser utöver dem som ges i byggnadsstadgan och Svensk Byggnorm 67 behövs enligt utredningsmannen inte för byggnader eller lokaler där brandfarlig röntgenfilm förekommer.

Bestämmelser i övrigt om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

I 29—39 §§ biografssäkerhetsförordningen finns ordningsföreskrifter för förevisning av brandfarlig biografiffilm. Vissa av föreskrifterna motsvaras enligt utredningsmannen av föreskrifter i Svensk Byggnorm 67 eller, såvitt avser elektriska installationer, av säkerhetsföreskrifter som kommerskollegium meddelar. Behovet av motsvarigheter till en del av de andra ordningsföreskrifterna i biografssäkerhetsförordningen kan tillgodoses enligt brandlagstiftningen och allmänna ordningsstadgan.

Alltjämt behövs emellertid särskilda bestämmelser motsvarande bestämmelserna i 33 § biografssäkerhetsförordningen om förvaring av brandfarlig film i förevisningslokal. Enligt paragrafen får i biograf, som är avsedd för högst 150 personer, finnas högst så mycket brandfarlig film som behövs för en föreställning. I större biograf får finnas högst 45 kg sådan film. Utredningsmannen föreslår förbud mot att i apparatrummet förvara annan brandfarlig film än den som skall visas vid en föreställning. Den som bryter mot förbudet skall enligt förslaget dömas till böter.

Vidare behövs enligt utredningsmannen föreskrifter motsvarande bestämmelserna i 35 § 1 mom. och 38 § 2 mom. e) biografssäkerhetsförordningen om förbud mot tobaksrökning och användning av eld i apparatrummet samt om anslag angående dessa förbud. Bestämmelser av detta slag bör inte meddelas i författning utan av en sakkunnig myndighet. Utredningsmannen föreslår att bestämmelser om förvaring av brandfarlig biografiffilm och ordningen i övrigt i apparatrummet skall meddelas med stöd av förordningen om explosiva varor, dvs. av kommerskollegium. I samma ordning bör enligt utredningsmannen meddelas föreskrifter motsvarande bestämmelserna i 12—20 §§ filmförordningen om förvaring av brandfarlig biografiffilm i andra fall än i samband med förevisning samt om hantering av sådan film i filmbyrå och filmlaboratorium.

Särskilda ordnings- eller säkerhetsföreskrifter för röntgenfilm anser utredningsmannen inte behövas.

Utredningsmannen erinrar om att enligt 28 § biografssäkerhetsförordningen för biograf skall finnas föreståndare, som skall ha fyllt 21 år och ha gjort sig känd för pålitlighet och ordentlighet. Varken förordningen eller förarbetena (se SOU 1930:28 s. 18 och prop. 1932:147 s. 75) ger enligt utredningsmannen något besked om föreståndarens uppgifter.

1959 års biografförordning innehåller inte några bestämmelser om föreståndare och utredningsmannen anser sig kunna överväga behovet av sådana bestämmelser utan att beakta den kontrollskyldighet som enligt biografförordningen åligger biografägaren och hans personal. För teatrar och andra samlingslokaler krävs inte särskild föreståndare. De skyldigheter som enligt allmänna ordningsstadgan är förbundna med offentlig tillställning åvilar den som anordnar tillställningen. Föreskrifter vid brandsyn i biograf kan meddelas utan att särskild föreståndare behövs. Sådana föreskrifter skall enligt 13 § brandstadgan riktas till biografens ägare eller innehavare.

För att förbudet mot förevisning av brandfarlig biograffilm efterlevs skall enligt utredningsmannens förslag anordnaren av föreställningen och apparatskötaren svara. Eftersom det inte heller av hänsyn till effektiviteten av ett sådant förbud behövs någon särskild föreståndare, anser utredningsmannen — som härutinnan fått stöd av företrädare för rikspolisstyrelsen — att några bestämmelser om föreståndare för biograf inte är erforderliga.

Bestämmelser om filmprojektorer och apparatskötare

Utredningsmannen upplyser att också moderna filmprojektorer, som närmast är konstruerade för säkerhetsfilm, är utrustade med sådana säkerhetsanordningar som anges i 25 § biografsäkerhetsförordningen och att det f. n. inte förekommer andra projektorer för 35 mm film än sådana som fyller kraven för visning av brandfarlig film. Orsaken härtill är att andra omständigheter än brandfaran motiverar det nu gängse utförandet av filmprojektorerna. Även om det är sannolikt att dessa förhållanden blir bestående i framtiden, kan det komma fram filmprojektorer som är konstruerade uteslutande för icke brandfarlig film och som inte är lämpliga för visning av brandfarlig film. Det måste därför enligt utredningsmannen alltjämt krävas att filmprojektor, som skall användas för visning av brandfarlig biograffilm, är så konstruerad att visningen inte medför särskild brandfara. Utredningsmannen föreslår därför en bestämmelse härom som villkor för undantag från förevisningsförbudet. Villkoret bör anses uppfyllt i fråga om filmprojektor som är utförd enligt 25 § biografsäkerhetsförordningen. Utredningsmannen anser att det f. n. inte behövs några närmare bestämmelser om hur filmprojektor skall vara utförd. Om nya typer kommer fram, kan kommerskollegium, under förutsättning att brandfarlig film hänförs till explosiv vara, med stöd av 32 och 59 §§ förordningen om explosiva varor meddela de föreskrifter som behövs.

Utredningsmannen anför att det fram till år 1956 genom samverkan mellan biografägareförbundet, musikerförbundet, apparattillverkarna och statens institut för hantverk och industri bedrevs en viss kursverksamhet för

apparatskötare. Institutet försökte år 1962 få till stånd en teoretisk kurs för apparatskötare men på grund av att för få anmälningar kom in blev kursen inställd. Apparatskötarna utbildas numera främst genom undervisning av apparatleverantörernas installationsingenjörer. Det brukar också vara sådana ingenjörer som utfärdar intyg om apparatskötarnas kompetens.

Enligt utredningsmannen råder det inom filmbranschen enighet om att någon form av godkännande eller auktorisation av apparatskötare behövs. Som skäl anges de tekniska krav som ställs på apparatskötaren och de stora ekonomiska värden han ansvarar för. Inom branschen är meningarna delade i frågan om auktorisationen bör vara statlig eller ombesörjas av branschen själv. Rikspolisstyrelsen har för utredningsmannen framhållit att polismyndigheterna under alla förhållanden bör befrias från tillståndsärendena. Från företrädare för försäkringsbranschen har utredningsmannen vidare inhämtat att man där anser att utbildning och kontroll genom filmbranschens egen försorg är fullt tillräcklig.

Även om ett apparatrum kan innehålla åtskilliga säkerhetsrisker av exempelvis elektriskt slag finner utredningsmannen det alldeles uppenbart att det är förekomsten av brandfarlig film i apparatrummet som motiverat de nu gällande kraven på apparatskötarens kunskaper om både filmprojektorns skötsel och ordningsföreskrifterna för biografforeställning. De ordningsföreskrifter som behövs i samband med visning av säkerhetsfilm är enligt utredningsmannen betydligt mindre omfattande än de som gäller visning av brandfarlig film. De är så få och enkla att någon myndighetskontroll av att apparatskötaren känner till dem inte behövs.

Gällande bestämmelser innebär att en sökande kan befinnas olämplig som apparatskötare och därför av polismyndigheten vägras tillstånd, även om han har intyg på att han är förtrogen med projektorn och har kännedom om gällande ordningsföreskrifter. Ehuru det inte framgår av förarbetena, har syftet med denna ordning enligt utredningsmannen sannolikt varit att sökandens vandel skall prövas av polismyndigheten. Utredningsmannen anser att det måste föreligga ett avsevärt behov av skydd för allmänheten för att en yrkesutövares allmänna vandel skall få inverka på hans rätt att utöva yrket. Sådant skyddsbehov anses föreligga exempelvis i samband med utskänkning av rusdrycker, handel med skrot, lump och begagnat gods samt drivande av hotell- eller pensionat rörelse. Det är uppenbart att skyddsintresset i dessa fall är betydligt starkare än i fråga om apparatskötarna, eftersom brandriskerna av förut nämnda skäl blir små om visning av brandfarlig film förbjuds och eftersom apparatskötarna inte i denna egenskap kommer i beröring med den allmänhet för vilken filmen visas. Utredningsmannen finner således att något behov av vandelsprövning inte motiverar offentligt godkännande av apparatskötarna.

Om apparatskötaren inte skulle vara fullt förtrogen med apparatens skötsel från säkerhetssynpunkt torde detta, när endast säkerhetsfilm används,

inte innebära någon brandrisk utan fastmera risk för att apparaten och filmen blir skadade eller att någon förevisning inte kan ske. Att förhindra detta är självfallet intressen som det i första hand bör ankomma på branschen att själv bevaka.

På grund av det anförda anser utredningsmannen att det inte finns tillräckliga skäl för statlig kontroll över apparatskötarnas kvalifikationer när det gäller förevisning av säkerhetsfilm. Det nuvarande auktorisationsförfarandet, som tillämpats även i fråga om sådan film, bör således upphöra.

Även om filmprojektorerna — åtminstone hittills — synes ha tillgodosett de säkerhetskrav som brandfarlig biograffilm föranleder, är avsevärda brandrisker förbundna med den förevisning av sådan film som enligt utredningsmannens förslag undantagsvis skall få förekomma. Riskerna är så betydande att det är nödvändigt att apparatskötarna känner till dem och vet vilka särskilda försiktighetsåtgärder de måste vidta. Utredningsmannen förordar, som nämnts i det föregående, att brandfarlig biograffilm skall få visas endast i lokal med apparatrum som uppfyller speciella säkerhetskrav. Till följd härav torde dessa förevisningar oftast komma att äga rum i vanliga biograflokaler och med anlitan av de apparatskötare som vanligen tjänstgör där. Någon garanti för att apparatskötaren i det enskilda fallet äger kännedom om filmens farlighet finns emellertid inte.

Utredningsmannen anser det därför nödvändigt med kontroll av att apparatskötaren vet att brandfarlig biograffilm skall visas vid den ifrågavarande föreställningen samt att han känner till de risker som föreligger och de särskilda bestämmelser som gäller för visning av sådan film. Utredningsmannen föreslår att det vid prövning av fråga om undantag från förbudet mot förevisning av sådan film skall företas en sådan kontroll.

Bestämmelser om transport, märkning och förpackning

Utredningsmannen upplyser att transporter av nitratfilm numera förekommer i mycket liten utsträckning. Transporterna sker i regel med bil eller järnväg, medan transporter med posten, fartyg eller flyg är sällsynta.

Från sprängämnesinspektionen har utredningsmannen inhämtat att brandfarlig biograffilm — om förordningen om explosiva varor görs tillämplig på sådan film — bör hänföras till transportklass E enligt 3 § 2 mom. förordningen, dvs. den transportklass som omfattar de minst transportfarliga explosiva varorna. I detta sammanhang erinrar han om bestämmelserna i 19, 20 och 48 §§. Enligt 19 § skall explosiv vara vara förpackad på ett ändamålsenligt och betryggande sätt, när den utlämnas från tillverkningsställe eller handelsrörelse. Ytterförpackningen skall, om inte kommerskollegium medgivit annat, vara märkt så att varans egenskap av explosiv vara samt transportklass tydligt framgår. Det ankommer på kommerskollegium att utfärda de ytterligare föreskrifter om förpackning och märk-

ning som behövs (20 §). Explosiv vara skall vid transport vara förpackad och märkt på sätt kommerskollegium föreskrivit samt behandlas med erforderlig försiktighet (48 §).

Apparatskötarna handskas numera nästan enbart med säkerhetsfilm. Man måste enligt utredningsmannen i regel räkna med att varken tid, erfarenhet eller tekniska förutsättningar finns för konstaterande av huruvida en filmrulle innehåller nitratfilm eller ej. För att avgöra detta är apparatskötaren helt beroende av att det på den förpackning vari filmen transporteras är angivet om det är fråga om nitrat- eller acetatfilm. En tydlig märkning av filmförpackningen är sålunda av avgörande betydelse för att apparatskötaren skall veta vad slags film han har att göra med. Ett stort ansvar från säkerhetssynpunkt faller därmed på det organ — i regel filmuthyraren eller filmlaboratoriet — som expedierar filmen för visning. Utredningsmannen anser att det är rimligt att kräva att varje kartong som innehåller brandfarlig biograffilm klart upplyser om detta genom en iögonenfallande märkning. Han förordar därför bestämmelser om sådan märkning.

Även i övrigt behövs enligt utredningsmannen alltjämt vissa bestämmelser om transport och förpackning av brandfarlig biograffilm. Bestämmelserna är av den art att de bör meddelas av en sakkunnig myndighet och intas in i allmän författning. Om förordningen om explosiva varor görs tillämplig på brandfarlig biograffilm, kan filmförordningens bestämmelser om transport, förpackning och märkning upphävas utan att ändringar eller tillägg behövs i förordningen om explosiva varor. Kommerskollegium kan med stöd av den meddela bestämmelserna.

Tillståndsmyndighet

Av praktiska skäl bör, anför utredningsmannen, uppgiften att pröva om brandfarlig biograffilm skall få visas ankomma på lokal myndighet. Tillståndsmyndigheten bör normalt föranstalta om besiktning av den lokal där förevisningen skall äga rum. Med hänsyn till prövningens art måste myndigheten ha så mycket byggnadsteknisk sakkunskap att den kan bedöma om de byggnadstekniska bestämmelserna är iakttagna. Dessutom fordras kännedom om brandrisker och behovet av brandsläckningsmateriel.

De myndigheter som kan komma i fråga är enligt utredningsmannen byggnadsnämnden och brandchefen. Med hänsyn till prövningens art bör den däremot inte anförtros åt polismyndigheten. Anförtros uppgiften åt byggnadsnämnden, måste nämnden under alla förhållanden försäkra sig om brandchefens medverkan i prövningen. Brandcheferna är numera kompetenta att göra även den byggnadstekniska prövningen. Med hänsyn till garantin för allmänhetens och biografpersonalens säkerhet är de båda alternativen likvärdiga. Handläggningen torde i allmänhet gå snabbare om ärendet anförtros brandchefen än om det prövas av byggnadsnämnden.

Eftersom det enligt brandstadgan ankommer på brandchefen att besluta om och förrätta eller låta förrätta särskild brandsyn, finns det, om brandchefen blir tillståndsmyndighet, goda möjligheter att snabbt undanröja upptäckta brandrisker. Utredningsmannen föreslår därför att brandchefen blir tillståndsmyndighet.

Författningsförslag m. m.

Utredningsmannen erinrar om att hans förslag innebär att flertalet av de nuvarande särskilda författningsbestämmelserna om brandfarlig film slopas eller ersätts av bestämmelser som meddelas av statens planverk med stöd av byggnadsstadgan eller av kommerskollegium med stöd av förordningen om explosiva varor och den lagstiftning som gäller för elektriska installationer. Några ändringar i dessa författningar behövs inte för att förslaget i dessa delar skall kunna genomföras.

Särskild lagstiftning finner utredningsmannen behövas endast i fråga om förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm och om undantag från detta förbud. I samband därmed bör 1932 års förordningar upphävas.

1932 års förordningar är utfärdade efter riksdagens hörande. Den erforderliga lagstiftningen om brandfarlig biografilm är enligt utredningsmannens uppfattning av samma karaktär som andra författningar som inneburit inskränkningar i näringsfriheten i syfte att säkerställa allmänna intressen och över vilka under senare tid riksdagens yttrande inhämtats. Riksdagens yttrande synes därför böra inhämtas över förslag till en författning i ämnet.

Utredningsmannen har i enlighet med det anförda utarbetat förslag till förordning om förevisning av brandfarlig biografilm.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

Omkring hälften av remissinstanserna lämnar utredningsmannens förslag helt utan erinringar. De övriga tillstyrker förslaget i princip men flera av dem anför invändningar i detaljfrågor. Inte någon remissinstans motsätter sig att 1932 års förordningar upphävs och ersätts av dels en ny författning om förevisning av brandfarlig biografilm, som innehåller ett principiellt förbud mot sådan förevisning, dels bestämmelser som utfärdas av sakkunnig myndighet.

Förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm

Förslaget om principiellt förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm föranleder särskilt uttalande endast av ett fåtal remissinstanser. *Rikspolisstyrelsen* finner förslaget motiverat med hänsyn till de brandrisker som är förbundna med förevisning av sådan film. *Länsstyrelsen i Blekinge*

län anser att förevisning av brandfarlig biografilm på annan plats än i filmbyrå eller filmlaboratorium bör vara förbjuden men att undantag från förbudet bör kunna medges.

Undantagslöst förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm föreslås av *Svenska musikerförbundet* till vars yttrande *LO* ansluter sig. Förbundet hänvisar till de risker som apparatskötarna utsätts för vid sådana förevisningar och till de risker som föreligger vid transport av brandfarlig film. Något uttalande i frågan om förbudet bör avse även förevisning i filmbyrå eller filmlaboratorium finns inte i förbundets yttrande.

För det fall att undantagslöst förbud inte skulle anses motiverat, gör musikerförbundet vissa invändningar mot utredningsmannens förslag i fråga om ansvaret för att ett principiellt förbud upprätthålls. Förbundet anser att ansvaret bör åvila den som i sin verksamhet tillhandahåller film för visning och den som anordnar filmförevisningen. Först i tredje hand bör ansvarspåföljd kunna drabba apparatskötaren. Detta bör enligt förbundet kunna ske, om filmen är försedd med påskrift utvisande att den är brandfarlig och apparatskötaren känner till de bestämmelser som gäller om förevisning av brandfarlig biografilm. I andra fall bör ansvarspåföljd kunna drabba apparatskötaren endast om han har fått utbildning i fråga om nyssnämnda bestämmelser och om filmens egenskaper. Om brandfarlig biografilm har levererats som säkerhetsfilm, bör enligt förbundet någon ansvarspåföljd inte kunna drabba apparatskötaren.

Socialstyrelsen, som är den enda remissinstans som har yttrat sig särskilt om brandfarlig röntgenfilm, delar utredningsmannens uppfattning att något förbud mot användning av sådan film inte behövs.

Svenska brandförsvarsföreningen hänför sig till utredningsmannens uppgift, att acetatfilm kan vara lika brännbar som papper men »i regel» är mindre lättantändlig än papper, och påpekar att papper är ett lättantändligt material. Om i enlighet med utredningsmannens förslag med brandfarlig biografilm skall avses film som innehåller nitrocellulosa eller annat lättantändligt eller explosivt ämne, kan acetatfilm i ogynnsamma fall klassificeras som brandfarlig biografilm. Föreningen förordar därför att brandfarlig biografilm definieras som film som innehåller nitrocellulosa eller annat lika lättantändligt eller explosivt ämne. *Svenska brandbefälets riksförbund* och *statens brandinspektion* anför liknande synpunkter, varvid brandinspektionen föreslår en definition enligt vilken med brandfarlig biografilm avses film som innehåller explosivt eller särskilt lättantändligt ämne.

Byggnadstekniska bestämmelser om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

Av redogörelsen för remissinstansernas allmänna synpunkter framgår att samtliga godtar utredningsmannens förslag att byggnadstekniska be-

stämmelser beträffande lokaler där brandfarlig biograffilm skall förevisas, hanteras eller förvaras skall meddelas av sakkunnig myndighet. *Statens planverk* anför att förslaget får ses som ett led i strävandena att förenkla byggnadslagstiftningen genom att mönstra ut byggnadstekniska bestämmelser ur olika författningar och föra över dem till den egentliga byggnadslagstiftningen.

Förslaget att förordningen om explosiva varor skall göras tillämplig på brandfarlig biograffilm möter vissa invändningar från SJ. Invändningarna är av principiell natur och de bör därför redovisas redan i detta sammanhang, trots att de närmast avser förslagets konsekvenser från transportsynpunkt. Om det inte kan påvisas att nitratfilm verkligen har explosiva egenskaper, är det enligt SJ synnerligen otillfredsställande att sådan film hänförs till kategorin explosiva varor. SJ upplyser att endast sådana varor, som kan explodera vid kontakt med låga eller som är mera stöt- eller rivkänsliga än dinitrobensen, enligt internationell praxis hänförs till explosiva varor. Enligt SJ torde dessa förutsättningar inte föreligga hos nitratfilm. *Utredningen angående befordran av farligt gods på väg m.m.*, som också ser frågan från transportsynpunkt, finner det tveksamt om nitratfilm bör hänföras till explosiv vara. Enligt utredningen skulle det med hänsyn till filmens brandfarliga egenskaper snarare vara befogat att göra förordningen om brandfarliga varor tillämplig på sådan film. Utredningen anser emellertid att frågan i praktiken inte har någon större betydelse, eftersom det i båda fallen ankommer på kommerskollegium att meddela närmare föreskrifter.

I fråga om förvaring av brandfarlig biograffilm i apparatrum anser *statens planverk* det mindre lämpligt att anknyta till föreskrifter som meddelas med stöd av förordningen om explosiva varor. Om byggnadstekniska bestämmelser för sådan förvaring behövs, bör de i stället utfärdas med stöd av byggnadsstadgan. Detsamma gäller enligt planverket bestämmelserna om hur filmbyrå och filmlaboratorium skall vara anordnade för att förbudet mot förevisning av brandfarlig biograffilm inte skall bli tillämpligt på förevisning i sådan lokal.

Övriga remissinstanser, till vilka hör bl. a. *kommerskollegium*, *sprängämnesinspektionen* och *statens brandinspektion*, har inte något att invända mot utredningsmannens förslag att förordningen om explosiva varor görs tillämplig på brandfarlig biograffilm och att således bl. a. de byggnadstekniska bestämmelser som behövs för lokaler där sådan film förvaras skall meddelas av kommerskollegium med stöd av förordningen. *Kommerskollegium* upplyser i sitt yttrande att de s. k. peroxiderna tas upp i kollegiets systematiska förteckning enligt 5 § förordningen om explosiva varor, trots att de liksom nitratfilm inte är explosiva i egentlig mening. I likhet med filmen är de lättantändliga och förbrinner mycket snabbt, i större kvantiteter explosivt.

Bestämmelser i övrigt om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

Svenska filminstitutet vänder sig mot förslaget att det i apparatrum inte skall få förvaras annan brandfarlig biografilm än den som skall visas vid en föreställning. Begreppet »en föreställning» är enligt filminstitutet ottydligt, särskilt som det är vanligt att man bl. a. inom filmstudiorörelsen, i filmbyråer och hos Sveriges Radio visar flera filmkopior i ett sammanhang, dvs. under en föreställning. Mera ändamålsenligt är att begränsa mängden brandfarlig biografilm antingen viktmässigt och då förslagsvis till 50 kg eller till den mängd som motsvarar två kompletta kopior av en spelfilm av normallängd.

Utredningsmannens förslag att bestämmelserna om föreståndare skall slopas lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Bestämmelser om filmprojektorer och apparatskötare

Närmare föreskrifter om filmprojektorers utförande behövs enligt *statens brandinspektion* och *Svenska brandbefälets riksförbund*. Om sådana föreskrifter tas in i förordningen om förevisning av brandfarlig biografilm eller i Svensk Byggnorm 67, behöver man enligt förbundet inte längre ha bestämmelserna i biografssäkerhetsförordningen som underlag vid prövning av fråga om undantag från förbudet mot förevisning av brandfarlig biografilm. Förbundet anför vidare att bestämmelser om typgodkännande av filmprojektorer skulle underlätta tillståndsmyndigheternas prövning. Brandinspektionen anser att de behövliga föreskrifterna bör meddelas av kommerskollegium.

Även beträffande apparatskötarnas kvalifikationer anser *statens brandinspektion* att närmare föreskrifter behövs. Brandinspektionen förutsätter att kommerskollegium meddelar sådana föreskrifter.

Två remissinstanser, som inte uttryckligen uttalar sig om behovet av närmare föreskrifter om apparatskötarnas kvalifikationer, framhåller vikten av att apparatskötarna har kunskaper om vissa särskilda förhållanden. Enligt *statens institut för hantverk och industri* behövs sålunda bl. a. kunskaper om förvaring och handhavande av brandfarlig biografilm, brandsläckning och åtgärder vid olycksfall. Ljusintensiteten i filmprojektorerna är enligt *Svenska filminstitutet* numera högre än vad som var fallet då biografssäkerhetsförordningen trädde i kraft. Särskilt vid förevisning av stumfilm då bildhastigheten minskas uppstår en direkt brandfara, om inte strömstyrkan sänks. Eftersom nitratfilm krymper med tiden, kan sådan film »kugga ur», slitas av och antändas i bildfönstret. Apparatskötarna bör instrueras att sänka strömstyrkan vid förevisning av brandfarlig biografilm.

Om behovet av kontroll av apparatskötarnas kompetens uttalar sig en-

dast ett fåtal remissinstanser. Enligt *arbetarskyddsstyrelsen* finns det från arbetarskyddssynpunkt inte anledning att kräva någon särskild sådan kontroll. Styrelsen erinrar om att det enligt 1 § arbetarskyddskungörelsen (1949:208) åligger arbetsgivare att se till att arbetstagarna får kännedom om de särskilda risker som är förbundna med arbetet samt att meddela de föreskrifter och förhållningsregler som arbetstagarna skall iaktta för att undgå dessa risker. Arbetsgivaren skall vidare se till att arbetstagare som saknar nödig erfarenhet inte används till arbete där bristande kunskap eller färdighet kan anses medföra fara för ohälsa eller olycksfall.

Svenska brandbefälets riksförbund anser att apparatskötarna bör ha någon form av dokumenterad kompetens, eftersom det kan antas bli svårt för tillståndsmyndigheterna att kontrollera deras kunskaper, om de nu gällande bestämmelserna upphävs. Av samma mening är *Svenska musikerförbundet* till vars yttrande LO ansluter sig. Musikerförbundet anser sålunda att apparatskötarna även i fortsättningen bör få erforderlig utbildning och bli föremål för ändamålsenlig prövning, varefter kompetensbevis bör utfärdas. Tillståndsmyndigheten föreslås få anförtro utbildnings- och prövningsuppgifterna åt särskilt erfarna apparatskötare.

Svenska kommunförbundet förutsätter att tillstånd att förevisa brandfarlig biograffilm skall gälla så länge förutsättningarna för tillstånd föreligger och anser att anordnaren bör vara skyldig att inför varje förevisning hos tillståndsmyndigheten anmäla vem som skall anlitas som apparatskötare. Sådan skyldighet bör enligt *rikspolisstyrelsen* föreligga vid byte av apparatskötare.

Bestämmelser om transport, märkning och förpackning

Flera remissinstanser betonar vikten av att apparatskötarna får möjlighet att genom märkning på filmförpackningen eller filmrullen avgöra om de har att göra med brandfarlig biograffilm. *Arbetarskyddsstyrelsen* delar sålunda utredningsmannens uppfattning att bestämmelser om märkning av filmförpackning behövs. *Sveriges fotoleverantörers förbund* anser att märkningen bör anbringas inte bara på förpackningen utan också på filmrullens startsladd. Ett steg längre går *brandchefen i Södertälje* som föreslår att filmens ägare åläggs att se till att filmrullens start- och ändsladdar är utförda i rött och försedda med text utvisande att fråga är om brandfarlig biograffilm.

Förut har nämnts att SJ motsätter sig utredningsmannens förslag att förordningen om explosiva varor skall göras tillämplig på brandfarlig biografilm. SJ har utarbetat nya föreskrifter om transport av farligt gods och därvid i princip följt det internationella reglementet angående befordran av farligt gods på järnväg. Det stämmer enligt SJ inte överens med klassificeringen i reglementet att hänföra brandfarlig biograffilm till kategorin explosiva varor. *Utredningen angående befordran av farligt gods på väg*

m. m., som anser det tveksamt om brandfarlig biograffilm bör hänföras till kategorin explosiva varor, omtalar att den avser att föreslå att Sverige tillträder den europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg. Denna överenskommelse upptar i sitt klassificerings-system — vid sidan av de klasser som rör explosiva resp. brandfarliga ämnen — en klass för självantändande ämnen och till denna klass hänförs nitrocellulosafilmavfall. I de förslag till reglering av nationella transporter av farligt gods som utredningen ämnar lägga fram kommer nitratfilm sannolikt att inordnas under begreppet självantändande ämnen eller motsvarande. *Sjöfartsverket* tar inte ställning till förslaget att brandfarlig biografilm skall hänföras till kategorin explosiva varor men erinrar om att nitratfilm i kommerskollegiets kungörelse den 21 december 1955 om transport till sjöss av farligt gods och i de rekommendationer som har utfärdats i anslutning till 1960 års sjösäkerhetskonvention klassificeras som lättantändligt fast ämne och inte som explosivt ämne. Verket nämner emellertid också att det i nyssnämnda rekommendationer anges att de lättantändliga gaser som nitratfilm utvecklar vid förbränning kan explodera.

Flera av de remissinstanser som uttalar sig om förslagets konsekvenser i transporthänseende redovisar en positiv inställning. *Transportnämnden* anser att ett genomförande av förslaget att brandfarlig biograffilm skall hänföras till kategorin explosiva varor kommer att innebära ökade möjligheter att få till stånd rationella föreskrifter för och en god tillsyn över transport av brandfarlig biograffilm med motorfordon. Liknande synpunkter anförs av *Svenska lasttrafikbilägareförbundet*. Inte heller *luftfartsverket* har något att erinra mot förslaget. Enligt *postverket* skulle förslagets genomförande innebära ett principiellt förbud mot postbefordran av brandfarlig biograffilm. Eftersom sådan film ytterst sällan befordras per post, befarar verket emellertid inte att förbudet skulle innebära några större olägenheter för verkets kunder.

Tillståndsmyndighet

Endast i ett fåtal remissyttranden behandlas förslaget att frågan om tillstånd till förevisning av brandfarlig biograffilm skall prövas av brandchefen. Som förut nämnts har omkring hälften av remissinstanserna lämnat utredningsmannens förslag helt utan erinringar. De *länsbrandinspektörer*, *byggnadsnämnder* och *brandchefer* som yttrat sig gör inga invändningar mot förslaget att brandchefen i kommunen skall vara tillståndsmyndighet. *Länsstyrelsen i Blekinge län* tillstyrker förslaget. *Rikspolisstyrelsen* understryker i sitt yttrande att polismyndigheterna bör befrias från tillståndsärendena, eftersom prövningen huvudsakligen avser byggnads- och brandtekniska frågor.

Statens brandinspektion och *Svenska kommunförbundet* anser emellertid att det vid tillståndsprövningen främst gäller att bedöma om förevisnings-

lokalen och apparatrummet uppfyller vissa byggnadstekniska krav och att prövningen därför bör ankomma på byggnadsnämnd. De anför vidare att byggnadsnämnden genom remiss till brandchefen kan få erforderliga upplysningar om filmprojektorns utförande och apparatskötarens kvalifikationer.

Arbetskyddsstyrelsen framhåller att tillståndsmyndigheten bör samråda med yrkesinspektören i frågor som kan beröra biografpersonalens säkerhet.

Statens brandinspektion förutsätter att skriftligt tillståndsbevis utfärdas.

Departementschefen

Allmänna synpunkter

Filmförordningen och biografssäkerhetsförordningen, som båda tillkom år 1932, innehåller bl. a. brandskyddsföreskrifter av byggnadsteknisk natur. I förordningarna finns också bestämmelser om elektriska anläggningar, belysningsanordningar och eldsläckningsutrustning, om filmprojektorer och apparatskötare, om handhavande av film i biograf och i filmbyrå eller filmlaboratorium samt om transport av film. Bestämmelsernas syfte är i första hand att tillgodose brandskyddsintressen. Förordningarna är tillämpliga på film som innehåller nitrocellulosa (brandfarlig film) samt på biografier där sådan film visas.

Två olika omständigheter har gjort det nödvändigt att ompröva 1932 års bestämmelser. Den första hänför sig till den tekniska utvecklingen på filmens område. Brandfarlig film har inte använts för inspelning av nya filmer på flera årtionden och praktiskt taget all filmförevisning sker numera med icke brandfarlig film. Endast omkring 70 ton brandfarlig film finns i landet och denna mängd minskar till följd av kassering och förstörelse. 1932 års förordningar har därför förlorat avsevärt i praktisk betydelse. Trots att de som nämnts är tillämpliga endast på lokaler, där brandfarlig film förekommer, har förevisnings- och förvaringslokaler i avsevärd utsträckning anordnats i enlighet med förordningarnas bestämmelser. Dessa återspeglar inte längre de faktiska förhållandena i filmbranschen och de är därjämte i vissa tekniska avseenden föråldrade.

Den andra omständigheten är strävandena att förenkla byggnadslagstiftningen på så sätt att byggnadsbestämmelser utmönstras ur olika specialförfattningar och i stället meddelas i tillämpningsbestämmelser till byggnadsstadgan, numera Svensk Byggnorm 67. Förenklingen av byggnadslagstiftningen påbörjades, som jag nämnt inledningsvis, med 1959 års byggnadsstadga. Den har fullföljts på brand- och hotellagstiftningens områden år 1962 resp. 1966. I och med att riksdagen godkänt förslagen i prop. 1967: 100 (s. 210) angående riktlinjer för bostadspolitik, m. m., har statsmakterna uttalat sig för att förenklingsarbetet skall fortsätta (SU 100, rskr 265).

Möjligheten att mönstra ut byggnadsbestämmelser ur specialförfattningar bör i enlighet härmed övervägas när författningsbestämmelser för olika specialområden blir föremål för utredning. Ett sådant område är det som behandlas i 1932 års förordningar.

Omprövningen av förordningarna har utförts av en särskilt tillkallad utredningsman. Hans förslag innebär ett principiellt förbud mot förevisning av brandfarlig biograffilm. Under vissa förutsättningar skall undantag från förbudet kunna medges av myndighet. Vidare föreslår utredningsmannen att 1932 års förordningar upphävs och att de byggnads- och ordningsföreskrifter som alltjämt behövs för brandfarlig film i huvudsak skall meddelas av statens planverk med stöd av byggnadsstadgan och av kommerskollegium med stöd av förordningen om explosiva varor.

Utredningsmannens förslag har i huvudsak mottagits positivt vid remissbehandlingen. Jag vill erinra om att brandfarlig film numera förevisas i mycket begränsad utsträckning, att sådan film alltjämt förvaras för en del speciella ändamål men att den bevarade mängden är förhållandevis ringa. Min utgångspunkt är därför att endast sådana bestämmelser nu bör meddelas om brandfarlig film som oundgängligen behövs för att brand och andra olyckshändelser skall förebyggas. Liksom utredningsmannen har jag funnit att de nuvarande vidlyftiga bestämmelserna inte behövs för ändamålet och att de representerar en föråldrad teknik på byggnads- och säkerhetslagstiftningens område. Jag anser i likhet med remissinstanserna att utredningsmannens förslag är väl ägnat att tillgodose skyddet mot olyckor i samband med brandfarlig film och strävandena att förenkla lagstiftningen på detta område.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot utredningsmannens uppfattning att det inte längre behövs några bestämmelser om brandfarlig röntgenfilm. Av vad utredningsmannen anför framgår att sådan film inte används numera och att bara obetydliga kvantiteter finns arkiverade. Med hänsyn härtill ansluter jag mig till utredningsmannens bedömning.

Med brandfarlig biograffilm skall enligt utredningsmannens förslag förstås film som innehåller nitrocellulosa eller annat lättantändligt eller explosivt ämne och som är avsedd för upptagning och förevisning av biografbilder. Mot förslaget invänder några remissinstanser att acetatfilm, om utredningsmannens förslag genomförs, i vissa fall skulle kunna hänföras till brandfarlig biograffilm. En sådan konsekvens har utredningsmannen inte avsett. För att undanröja risken för en sådan tolkning förordar jag därför den av statens brandinspektion föreslagna definitionen av brandfarlig biograffilm.

Förbud mot förevisning av brandfarlig biograffilm

Svårigheterna att skilja mellan brandfarlig och icke brandfarlig biografilm i förening med den omständigheten att brandfarlig film kan väntas

förekomma endast i ringa omfattning men då utgör en avsevärd olycksrisk motiverar en mycket restriktiv inställning till sådan film. Jag biträder utredningsmannens av remissinstanserna godtagna förslag om principiellt förbud mot förevisning av brandfarlig biografilm. Förbudet bör omfatta alla förevisningar av sådan film utom förevisning i filmbyrå eller filmlaboratorium, således också förevisning i det fria eller i enskilt hem.

Med hänsyn till verksamheten hos filmstudios och filmklubbar m. fl. föreslår utredningsmannen att undantag från förbudet skall kunna medges. Mot utredningsmannens förslag i denna del har invändningar anförts endast av den berörda personalorganisationen, som hänvisar till de risker som förevisning och transport av brandfarlig biografilm innebär och önskar att förbudet görs undantagslöst. Enligt min mening måste hänsyn tas till att det i vissa fall kan föreligga ett berättigat intresse av att förevisa brandfarlig biografilm. Jag anser liksom utredningsmannen att det är möjligt att utforma föreskrifter om förutsättningar för undantag på ett sådant sätt att tillstånd till förevisning kommer att ges endast när tillräckliga garantier finns för publikens och personalens säkerhet. Jag förordar därför en sådan undantagsmöjlighet. Till frågan om förutsättningarna för tillstånd återkommer jag.

Förbudet mot förevisning utan tillstånd bör som utredningsmannen föreslår förenas med en ansvarsbestämmelse. Enligt utredningsmannens förslag skall den dömas till böter som uppsåtliga eller av oaktsamhet som inte är ringa förevisar brandfarlig biografilm utan tillstånd eller i verksamhet för tillhandahållande av film för visning tillhandahåller brandfarlig biografilm åt någon som inte får förevisa sådan film. Jag kan i huvudsak ansluta mig till vad utredningsmannen anför om de förutsättningar under vilka ansvar bör kunna drabba anordnaren av förevisningen samt apparatskötaren. Den som rättar sig efter märkning av film eller filmemballage bör alltså i allmänhet inte anses ha varit oaktsam, om det senare visar sig att märkningen var felaktig. Om det av särskild anledning kan anses att han, trots att märkningen utvisade något annat, borde ha insett att fråga var om brandfarlig biografilm, bör emellertid straffvärd oaktsamhet kunna anses föreligga. Sådan särskild anledning kan vara att han besitter särskilda kunskaper om film eller att filmens utseende, beskaffenhet eller ålder motiverat särskild försiktighet och närmare undersökning.

Om den brandfarliga biografilm saknat märkning, bör enligt min mening aktsamhetskravet ofta kunna sättas åtminstone något högre än om den varit märkt på ett sätt som gett vid handen att fråga var om säkerhetsfilm.

Med hänsyn till att filmuthyrare och filmutlånare normalt torde ha större tekniska resurser att avgöra om fråga är om brandfarlig film eller om säkerhetsfilm bör ett högre aktsamhetskrav kunna ställas på dem än på apparatskötarna och anordnarna.

Av vad jag nu har sagt framgår att jag inte kan ansluta mig till den av några remissinstanser intagna ståndpunkten att ansvarspåföljd »först i tredje hand» bör kunna drabba apparatskötaren. I överensstämmelse med vanliga regler bör envar bedömas efter den oaktsamhet eller det uppsåt som han ådagalagt. Härav följer att flera personer kan bli ansvariga för en viss otillåten förevisning av brandfarlig biografilm.

Enligt utredningsmannens förslag skall — bortsett från uppsåtliga förseelser — endast oaktsamhet som inte är ringa föranleda ansvar. En sådan utformning av ansvarsbestämmelsen kan leda till gränsdragningssvårigheter. Syftet med denna inskränkning kan tillgodoses genom att domstolarna vid ansvarsprövningen inte ställer alltför stränga krav på aktsamhet. Jag förordar därför att någon sådan uttrycklig begränsning av det straffbara området som utredningsmannen föreslår inte tas in i ansvarsbestämmelsen.

Byggnadstekniska bestämmelser om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

I fråga om lokal där endast icke brandfarlig film skall förevisas gäller f. n. byggnadsbestämmelserna i byggnadsstadgan och Svensk Byggnorm 67. Som utredningsmannen framhåller måste stränga säkerhetskrav ställas på lokaler där brandfarlig biografilm efter särskilt tillstånd skall få förevisas. I likhet med utredningsmannen finner jag att säkerhetskraven blir till övervägande del tillgodosedda genom de nyssnämnda bestämmelser som redan finns inom byggnadslagstiftningens ram. Därutöver behövs i huvudsak bara bestämmelser som gäller apparatrum. Jag finner mot denna bakgrund i likhet med utredningsmannen att en avsevärd förenkling av lagstiftningen kan ske genom att biografisäkerhetsförordningens byggnadsbestämmelser slopas och de särskilda byggnadsbestämmelser, som enligt det nyss anförda behövs för förevisning av brandfarlig biografilm, meddelas av statens planverk.

Behovet av bestämmelser om förvaring av brandfarlig film måste ses mot bakgrunden av att det här gäller endast en kvantitet om ca 70 ton som av olika skäl minskas och som f. n. till huvudsaklig del förvaras i lokaler av betryggande beskaffenhet. Utredningsmannen menar därför att nya generella bestämmelser om förvaringslokaler inte behöver utarbetas, trots att bestämmelserna i 1932 års förordningar är föråldrade. Jag är ense med utredningsmannen om att bestämmelser bör meddelas bara om behov uppstår och då av myndighet som är sakkunnig på området.

Enligt utredningsmannen bör strävandena att förenkla lagstiftningen på denna punkt genomföras så, att byggnadsbestämmelserna i 1932 års förordningar slopas och de särskilda byggnadsbestämmelser som — utöver byggnadsstadgan och Svensk Byggnorm 67 — behövs för förvaringslokaler för brandfarlig biografilm meddelas av kommerskollegium med stöd av förordningen om explosiva varor. Som grund härför anger utredningsmannen att brandfarlig film tekniskt kan hänföras till explosiv vara enligt förordningen, vilken således skulle bli tillämplig på sådan film. Även i övrigt,

bl. a. beträffande filmbyrå och filmlaboratorium, föreslår utredningsmannen att behövliga byggnadsbestämmelser meddelas med stöd av förordningen om explosiva varor.

Planverket anser att de byggnadsbestämmelser, som skall iaktas för att brandfarlig biograffilm skall få förevisas i filmbyrå eller filmlaboratorium, bör meddelas med stöd av byggnadsstadgan och inte med stöd av förordningen om explosiva varor. Jag vill erinra om att förordningen innehåller vissa byggnadsbestämmelser. Enligt 32 § förordningen skall kommerskollegium meddela närmare bestämmelser om hur förvaringsrum för explosiva varor skall vara belägna och beskaffade. Innan bestämmelser av byggnadsteknisk natur meddelas, skall kommerskollegium samråda med planverket. Om förordningen görs tillämplig på brandfarlig biograffilm, skall således de byggnadsbestämmelser beträffande förvaringslokaler för sådan film som kan behövas meddelas med stöd av förordningen. Det synes mig därför lämpligt att sådana bestämmelser om filmbyrå eller filmlaboratorium meddelas i samma ordning. Några remissinstanser invänder under åberopande av internationella förhållanden att nitratfilm inte bör hänföras till explosiv vara. Jag anser det mindre lämpligt att göra förordningen (1961:568) om brandfarliga varor tillämplig på brandfarlig biograffilm, eftersom den förordningen i huvudsak gäller vätskor och gaser. På grund härav och med hänsyn till vad kommerskollegium yttrat anser jag mig kunna biträda utredningsmannens förslag. När det blir anledning att se över förordningen om explosiva varor, bör undersökas i vad mån byggnadsbestämmelserna där kan föras över till planverkets ansvarsområde.

Enligt 4 § 1 mom. förordningen om explosiva varor tillkommer det kommerskollegium att avgöra om en viss vara skall anses som explosiv. Det åligger enligt 59 § kollegiet att meddela de föreskrifter beträffande tillämpningen av förordningen som är påkallade. Det kan därför förutsättas att, om 1932 års förordningar upphävs, kollegiet som godtagit utredningsmannens förslag meddelar erforderliga beslut. Särskild författningsbestämmelse om att brandfarlig biograffilm skall anses som explosiv vara behövs således inte.

Med anledning av vad planverket anfört om förvaring av brandfarlig biograffilm i apparatrum vill jag erinra om att utredningsmannens förslag, som jag strax återkommer till, innebär att endast en obetydlig mängd får förvaras där. Av vad jag förut sagt framgår att planverket har att meddela de byggnadsbestämmelser som behövs för apparatrummet som sådant, liksom för förevisningslokalen. De bestämmelser om förvaring av brandfarlig biograffilm i apparatrum som kan bli aktuella torde avse mängd, emballage, placering i förhållande till filmprojektorn o. d. De är alltså inte av byggnadsteknisk karaktär.

Bestämmelser i övrigt om förevisning och annan hantering samt förvaring av film

1932 års förordningar innehåller flera ordnings- och säkerhetsbestämmelser som inte är av byggnadsteknisk natur. Jag anser i likhet med utredningsmannen och remissinstanserna att behövliga sådana bestämmelser bör meddelas med stöd av förordningen om explosiva varor, i den mån inte bestämmelserna redan finns i eller kan meddelas med stöd av annan lagstiftning. 1932 års bestämmelser kan således slopas också på detta område.

Frågan hur mycket brandfarlig biograffilm som skall få förvaras i apparatrum måste enligt utredningsmannen regleras särskilt. Utredningsmannens förslag att endast så mycket brandfarlig biograffilm som skall förevisas vid en föreställning får förvaras där är enligt Svenska filminstitutet otydligt. I likhet med filminstitutet förordar jag att mängden begränsas till 50 kg.

I övrigt biträder jag utredningsmannens förslag i förevarande avsnitt.

Bestämmelser om filmprojektorer och apparatskötare

Enligt utredningsmannen uppfyller också moderna filmprojektorer som är konstruerade för säkerhetsfilm de säkerhetskrav som i biograf-säkerhetsförordningen anges för brandfarlig film. Med hänsyn till möjligheten att nya apparattyper, som inte är lämpliga för visning av brandfarlig biograf-film, kommer fram föreslår han emellertid att för tillstånd att förevisa sådan film skall krävas att filmprojektorn är så utförd att förevisningen inte medför särskild brandfara. Villkoret skall anses uppfyllt i fråga om projektor som är utförd enligt bestämmelserna i biograf-säkerhetsförordningen.

Statens brandinspektion och Svenska brandbefälets riksförbund anser i motsats till utredningsmannen att närmare föreskrifter behövs om hur filmprojektor skall vara beskaffad för att tillstånd till förevisning av brandfarlig biograffilm skall kunna medges. Jag anser mig sakna anledning att ta ställning till denna fråga. Om förordningen om explosiva varor görs tillämplig på brandfarlig biograffilm, kan kommerskollegium meddela de föreskrifter som visar sig nödvändiga. Tills det sker kan tillståndsmyndigheten vid behov få viss ledning för sin bedömning genom jämförelse med biograf-säkerhetsförordningens bestämmelser. Jag förordar med stöd av det anförda att utredningsmannens förslag genomförs.

De nuvarande bestämmelserna om statlig auktorisation av apparatskötare behöver, liksom övriga bestämmelser i 1932 års förordningar, iakttas endast om brandfarlig film skall förevisas. Trots att sådan film numera förevisas sällan, tillämpas auktorisationsförfarandet generellt.

Utredningsmannens förslag att den statliga auktorisationen skall slopas har inte mött erinran vid remissbehandlingen. Jag anser att övertygande skäl anförts för förslaget.

Remissinstanserna är också ense med utredningsmannen om att brandfar-

lig biograffilm bör få förevisas endast av apparatskötare som vet att sådan film skall förevisas och känner till de risker som föreligger vid förevisning av sådan film och de bestämmelser som gäller för sådana förevisningar. Jag ansluter mig till förslaget som enligt min mening är ägnat att motverka de risker som är förenade med förevisning av brandfarlig film. Det får anses ligga i sakens natur att tillsynsmyndigheten skall kontrollera att förutsättningarna för tillstånd föreligger. Någon uttrycklig föreskrift om att en sådan kontroll skall göras torde därför inte behövas. Om förslaget genomförs, ankommer det på tillsynsmyndigheterna att vid behov meddela närmare föreskrifter eller anvisningar om hur kontrollen skall gå till. En sammanställning över den brandfarliga filmens egenskaper, de risker som är förenade med förevisning av sådan film samt förevisningsbestämmelserna kan sålunda behövas. Kontrollen kommer då att omfatta apparatskötarens kännedom om innehållet i sammanställningen. Enligt min mening kan på detta sätt de önskemål tillgodoses som några remissinstanser framfört i fråga om kompetensen hos de apparatskötare som skall förevisa brandfarlig biograffilm.

Bestämmelser om transport, märkning och förpackning

Filmförordningen innehåller åtskilliga bestämmelser om transport, förpackning och märkning av brandfarlig film. Utredningsmannen anser att bestämmelser i dessa ämnen fortfarande behövs. Särskilt understryker han betydelsen av tydlig märkning av varje emballage som innehåller den farliga nitratfilmen. Remissinstanserna har samma inställning och några av dem förordar ännu strängare regler om märkning.

Att apparatskötaren i varje särskilt fall säkert vet om den film han skall förevisa är brandsäker eller brandfarlig är enligt min mening av väsentlig betydelse för att olyckor skall förhindras. Jag anser därför att brandfarlig biograffilm bör märkas så omsorgsfullt och tydligt som är möjligt utan att oskäliga kostnader uppstår. Bestämmelser härom, liksom angående transport och förpackning, bör emellertid inte meddelas i allmän författning utan av sakkunnig myndighet. Utredningsmannens förslag att förordningen om explosiva varor skall göras tillämplig innebär att så kan ske.

Tillståndsmyndighet

Liksom utredningsmannen och remissinstanserna anser jag att uppgiften att pröva frågor om tillstånd att förevisa brandfarlig biograffilm inte bör anförtros annan myndighet än byggnadsnämnden eller brandchefen. Statens brandinspektion och Svenska kommunförbundet anför att det främst gäller att bedöma om förevisningslokalen och apparatrummet uppfyller vissa byggnadstekniska krav och att prövningen därför bör ankomma på byggnadsnämnden.

I enlighet med de nyssnämnda båda remissinstansernas önskemål förordar jag att byggnadsnämnden blir tillståndsmyndighet.

I likhet med statens brandinspektion anser jag det lämpligt att skriftligt tillståndsbevis utfärdas, när tillstånd till förevisning av brandfarlig biograffilm meddelas. Någon uttrycklig bestämmelse härom torde inte behövas. Tillstånd bör kunna avse inte bara visst tillfälle utan också viss i tillståndsbeslutet angiven tid. Det får anses ligga i sakens natur att meddelat tillstånd upphör att gälla, om förevisningslokalen eller apparatrummet ändras väsentligt eller på sådant sätt att lokalen eller apparatrummet inte längre uppfyller de föreskrivna kraven på publikens och personalens säkerhet. Detsamma gäller om filmprojektorn byts ut eller ändras i något från brandsäkerhetssynpunkt väsentligt avseende samt om annan apparatskötare än den eller de som avses med tillståndet skall anlitas.

Är de i min föregående framställning angivna förutsättningarna för tillstånd att förevisa brandfarlig biograffilm uppfyllda, skall tillstånd meddelas. Tillståndsmyndigheten skall således inte företa någon behovsprövning eller annan skönmässig prövning. Talan mot tillståndsmyndighetens beslut bör föras genom besvär hos länsstyrelsen. Med hänsyn till prövningens nyss angivna art, bör besvär över länsstyrelsens beslut prövas av regeringsrätten. Detta förutsätter ett tillägg till 2 § 16:o) regeringsrättslagen. Förslag härom torde få anmälas i annat sammanhang.

Författningsförslag

Som utredningsmannen funnit kan 1932 års förordningar slopas och ersättas av dels myndighetsföreskrifter, dels en författning som i huvudsak upptar det principiella förbudet mot förevisning av brandfarlig biograffilm och villkoren för undantag från förbudet.

I enlighet med det anförda har inom civildepartementet upprättats förslag till kungörelse om förevisning av brandfarlig biograffilm. På de skäl utredningsmannen har anfört bör riksdagens yttrande inhämtas över förslaget. Enligt gällande praxis torde Kungl. Maj:t i framtiden få dels vidta ändringar av mindre räckvidd utan riksdagens hörande, dels i undantagsfall lämna dispens från föreskrift i kungörelsen. Jag vill erinra om att bestämmelserna i allmänna ordningsstadgan, bl. a. om polismyndighetens befogenheter, och i brandstadgan, bl. a. om brandsyn, är tillämpliga också när tillstånd meddelats enligt kungörelsen.

Hemställan

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition inhämtar riksdagens yttrande över förslaget till *kungörelse om förevisning av brandfarlig biograffilm*.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britten Gyllensten